

**Rejestr uwag i wniosków
zgłoszonych w trakcie konsultacji, opiniowania oraz udostępnienia społeczeństwu
projektu uchwały Sejmiku Województwa Łódzkiego
w sprawie programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych
dla strefy łódzkiej
wraz z prognozą oddziaływania na środowisko,
zawierający sposób ich uwzględnienia**

Tabela 1. Rejestr uwag i wniosków zgłoszonych w trakcie opiniowania oraz udostępnienia społeczeństwu projektu uchwały wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko

Lp.	Podmiot wnoszący uwagi	Dokument	Zwięzła treść uwagi	Uwzględnienie (TAK/NIE/CZĘŚCIOWO)	Sposób uwzględnienia uwagi
1	Burmistrz Łasku	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	<p style="text-align: center;">OPINIA POZYTYWNA Z UWAGAMI</p> <p>1. Wprowadzenie zmiany dotyczącej efektu rzeczowego działania naprawczego PL1002_EE poprzez usunięcie zapisu rozgraniczającego podejmowanie odrębnych działań w każdym półroczu;</p> <p>2. Wydłużenie terminu składania sprawozdań z realizacji zadań. Za uchybienia w zakresie realizacji programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych gmina podlega sankcjom wynikającym z art. 315a ustawy Prawo ochrony środowiska. Wobec powyższego duże obawy budzi fakt, że trudności w pozyskaniu informacji o przeprowadzonych w budynkach mieszkalnych wymianach źródła ciepła, w szczególności w terminie do 31 stycznia, będą odczytywane jako nierealizowanie niniejszej uchwały na terenie gminy Łask, przez co na gminę może zostać nałożona kara finansowa. Wobec powyższego wnoszę o wydłużenie ww. terminu, które pozwoli m.in. na zebranie informacji od podmiotów udzielających dofinansowań osobom fizycznym. Nadmieniam, że uwzględnienie wnioskowanych zmian ułatwi jednostkom realizującym prowadzenie wskazanych działań naprawczych i składanie sprawozdań bez wprowadzania istotnych zmian w założeniach opiniowanego projektu. Pragnę również zauważyć, że duże trudności</p>	<p>1. NIE 2. NIE 3. TAK</p>	<p>1. Celem takiego zapisu jest systematyczne prowadzenie działań edukacyjnych - dwa w roku, ale przynajmniej po jednym w każdym półroczu;</p> <p>2. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Przesunięcie terminu znacznie ogranicza możliwości weryfikacji przekazanych danych i ewentualnej ich korekty. Wobec czego wydłużenie terminu jest niemożliwe. Struktura programu została znacznie uproszczona, a ilość działań naprawczych ograniczona z blisko 100 do jedynie 3, zatem skrócenie terminu przekazania informacji nie powinno stanowić problemu, tym bardziej, że informacja może być przygotowywana na bieżąco w miarę realizacji działań określonych w programie;</p> <p>3. Zapis został skorygowany - dodano „miejski”.</p>

			<p>w prawidłowej realizacji, a następnie sprawozdawczości z realizacji opiniowanego programu, mogą również wystąpić z uwagi na brak podstawy prawnej, z której wynikałaby możliwość uzyskania rzetelnych danych o źródłach ciepła (np. piec bez tabliczki znamionowej, brak dokumentacji technicznej pieca), jak i rzeczywistego rodzaju oraz ilości zużywanego przez mieszkańców paliwa na cele grzewcze;</p> <p>3. Ponowne przeanalizowanie czy w tabeli 17, pozycja 12 istotnie chodzi o teren wiejski gminy Łask.</p>		
2	Burmistrz Działoszyna	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
3	Burmistrz Strykowa	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
4	Burmistrz Pajęczna	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
5	Burmistrz Aleksandrowa Łódzkiego	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
6	Burmistrz Główna	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	BEZ UWAG	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
7	Burmistrz Rzgowa	Projekt programu ochrony powietrza	BEZ UWAG	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY

		i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej			
8	Burmistrz Przedborza	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
9	Burmistrz Brzezin	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	AKCEPTACJA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
10	Wójt Gminy Rokiciny	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	<p>OPINIA POZYTYWNA Z UWAGAMI</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. str. 81 – Ograniczenie emisji z sektora komunalno-bytowego – proponowana zmiana zapisu w zadaniu: Zakłada się, że jednostki samorządu terytorialnego powinny udzielać wsparcia finansowego w postaci dotacji dla mieszkańców na zapis: „mogą w miarę możliwości finansowych samorządu”; 2. str. 94 i 97 – Tabela 47. Wymagany efekt rzeczowy dla realizacji działania naprawczego Wnioskujemy o zmniejszenie nałożonego limitu wymaganej powierzchni, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania (m²)- w kolejnych latach; 3. str. 98 – Tabela 48. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie łódzkiej Wnioskujemy o zmniejszenie w efekcie rzeczowym z 2 wydarzeń edukacyjnych związanych z ochroną powietrza na 1 takie wydarzenie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. NIE 2. NIE 3. NIE 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Program ochrony powietrza został przygotowany w związku ze zmianą przepisów, których bezpośrednim powodem był wyrok TSUE stwierdzający m.in., że w dotychczasowych POP nie podejmowano odpowiednich działań zmierzających do zapewnienia, aby okres występowania przekroczeń wartości dopuszczalnych dla stężenia pyłu PM10 w powietrzu był możliwie jak najkrótszy. Dlatego obecnie przewidziano szereg instrumentów wsparcia finansowego dla realizacji poprawy jakości powietrza. Część środków mogą pozyskiwać bezpośrednio osoby fizyczne, a inne może pozyskać gmina (np. Stop Smog) i rozdysponować wśród swoich mniej zaradnych mieszkańców; 2. Wymagany efekt rzeczowy wynika z koniecznej redukcji emisji zanieczyszczeń d powietrza, aby nie były notowane przekroczenia poziomów dopuszczalnych w powietrzu. W latach 2021-2023 wymagana jest wymiana kilkudziesięciu kotłów każdego roku. W kolejnych trzech tatach liczba ta rośnie ze względu na konieczność dotrzymania poziomu docelowego benzo(a)pirenu, ale ciągle

					nie przekracza 100 kotłów; 3. Idea działań edukacyjnych polega na prowadzeniu ich w sposób systematyczny. Takie wymagania stawiane były również przez Ministra Klimatu.
11	Wójt Gminy Tomaszów Mazowiecki	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
12	Wójt Gminy Bełchatów	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
13	Wójt Gminy Drużbice	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	BEZ UWAG	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
14	Wójt Gminy Łyszkowice	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
15	Wójt Gminy Strzelce	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	UZGODNIENIE POZYTYWNE	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
16	Wójt Gminy Dalików	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
17	Wójt Gminy Moszczenica	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych	BEZ UWAG	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY

		dla strefy łódzkiej			
18	Wójt Gminy Dąbrowice	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
19	Starosta Łowicki	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
20	Starosta Tomaszowski	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
21	Starosta Łódzki Wschodni	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
22	Starosta Kutnowski	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
23	Starosta Skierniewicki	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA W CZĘŚCI DOTYCZĄCEJ POWIATU SKIERNIEWICKIEGO ZIEMSKIEGO	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
24	Starosta Pabianicki	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
25	Minister Klimatu	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	1. Zgodnie z § 3 pkt 1 lit. c) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych część opisowa Programu	1. CZĘŚCIOWO 2. NIE 3. TAK 4. TAK 5. TAK	1. Czynniki klimatyczne i meteorologiczne opisano w rozdziale 1.2.1. Dane klimatyczne uzupełniono danymi zamieszczonymi w Rocznej ocenie jakości powietrza za 2018 oraz danymi

			<p>obejmuje opis strefy objętej programem, w tym: „dane o czynnikach klimatycznych i meteorologicznych mających wpływ na poziom substancji w powietrzu oraz wyniki uzyskiwane z modeli wykorzystywanych przy prognozowaniu poziomów substancji w powietrzu” - w punkcie 1.2.1 zamieszczono roczne przebiegi średniej miesięcznej, maksymalnej i minimalnej temperatury w okresie poszczególnych miesięcy oraz sum miesięcznych opadów, w 2018 roku. Dane o wietrze – w postaci róż wiatru skopiowane z Biuletynu monitoringu klimatu Polski – dotyczą punktów znajdujących się poza obszarem województwa (55°N, 17°30'E – Morzu Bałtyckim na północ od Łeby, 52°30'N, 15°E – punkt w zalesionym obszarze w połowie odległości między Gorzowem Wlkp. a Frankfurtem n/O, 52°30'N, 22°30'E – punkt na granicy województwa mazowieckiego i podlaskiego, 50°N, 20°E – punkt w pobliżu obwodnicy Krakowa, w rejonie Łagiewnik). Brak jakichkolwiek informacji na temat stanu równowagi atmosfery. Brak danych o czynnikach klimatycznych i meteorologicznych będących wynikami modeli wykorzystywanych przy prognozowaniu poziomów substancji w powietrzu. Brak powiązania okresów występowania niekorzystnych warunków meteorologicznych i występowania przekroczeń. Trudno zrozumieć powód zaistnienia wymienionych braków, skoro – jak można wywnioskować z dalszej części dokumentu – wykonywane były prace modelowe, wymagające użycia danych meteorologicznych;</p> <p>2. Tabela nr 46 Harmonogram działań naprawczych w strefie łódzkiej – zadanie PL1002_ZSO, na str. 92-94, pn. Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych,</p>	<p>6. TAK 7. TAK 8. NIE 9. CZĘŚCIOWO 10. TAK 11. CZĘŚCIOWO 12. TAK 13. TAK 14. TAK 15. TAK 16. TAK 17. TAK 18. TAK 19. TAK 20. CZĘŚCIOWO 21. TAK 22. NIE 23. NIE 24. TAK 25. TAK 26. NIE 27. NIE</p>	<p>klimatycznymi ze strony IMGW. Powiązanie okresów występowania niekorzystnych warunków meteorologicznych i występowania przekroczeń znajduje się w rozdziale 1.11.2.;</p> <p>2. Nie można tego zrobić z następujących powodów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie ma możliwości przewidzenia jakiego rodzaju działania będą preferowane przez właścicieli i zarządzających budynkami w sektorze komunalno-bytowym (czy będzie to wykorzystanie gazu do ogrzewania czy raczej OZE lub oleju), – nie ma obecnie informacji, gdzie będzie rozwijana sieć gazowa, – nie ma obowiązku zastosowania konkretnego sposobu ogrzewania nawet w przypadku wymiany starego pozaklasowego kotła; <p>3. W tabelach wskazano szacowane poziomy realizacji dla wskaźników monitorowania;</p> <p>4. Doprecyzowano w rozdziale 2.2. kwestie sprawozdawczości dla obecnie obowiązujących programów i planów działań krótkoterminowych;</p> <p>5. Uwzględniono;</p> <p>6. Dokonano weryfikacji i korekty;</p> <p>7. Uwzględniono;</p> <p>8. Zaproponowana struktura dokumentu jest czytelna i spełnia wszystkie wymagania rozporządzenia. W rozporządzeniu nie wskazano, że konieczne jest stosowanie dokładnie takich tytułów rozdziałów, jak w poszczególnych jego punktach. Istotnym elementem Programu, który jest aktem prawa miejscowego jest jego czytelność dla jego głównych odbiorców, czyli mieszkańców. Jest to kluczowe dla</p>
--	--	--	---	--	---

			<p>określa generalnie jedno z trzech działań naprawczych w programie. Stanowi także jedyne działanie, które będzie miało realnie bezpośredni wpływ na poprawę jakości powietrza w strefie łódzkiej. Opis tego działania jest na zbyt dużym stopniu ogólności. Dlatego też działanie PL1002_ZSO powinno być podzielone na poddziałania, na przykład ze względu na rodzaj źródła ciepła, na które zostaną wymienione stare systemy grzewcze na paliwa stałe;</p> <p>3. W tabeli nr 46 (str. 92-94), tabeli nr 48 (str. 98-99) oraz w tabeli nr 49 (str. 99-100), w pozycjach odnoszących się do wskaźników monitorowania postępu dla działania naprawczego, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych, konieczne jest nie tylko wskazanie samego wskaźnika monitorowania postępu dla planowanych działań naprawczych, ale przede wszystkim szacunkowe określenie ilościowe dla każdego roku jego realizacji, które stanowić będzie podstawę do oceny stopnia realizacji działania naprawczego w poszczególnych latach obowiązywania programu;</p> <p>4. We wskazanych w pkt 3 tabelach nr 46, 48 i 49 określono termin rozpoczęcia działań naprawczych na dzień 1 stycznia 2021 r. Przyjmując wyjaśnienie, że do dnia 31 grudnia 2020 r. obowiązywać będzie aktualnie realizowany program ochrony powietrza dla strefy łódzkiej, zwracam jednak uwagę na fakt, że na zarządzie województwa, zgodnie z art. 94 ust. 2a pkt 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska, ciąży obowiązek przekazania ministrowi właściwemu do spraw klimatu oraz właściwemu wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska w terminie do dnia 31</p>		<p>zwiększenia skuteczności działań określonych w Programie. Natomiast dostosowywanie struktury Programu do kolejności wymagań wskazanych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1159), skutkowałoby brakiem przejrzystości dokumentu i znacząco ograniczało liczbę osób, które byłyby w stanie przyswoić treści zawarte w dokumencie.</p> <p>Efekt ekologiczny planowanych działań wskazano w harmonogramie rzeczowo finansowym podając zarówno szacowaną redukcję emisji (w Mg/rok) dla wskazanego efektu rzeczowego (powierzchnia w m²), jak i planowany wpływ na zmiany stężeń w punkcie pomiarowym z maksymalnym stężeniem. Trudno natomiast wskazać ilościowo efekt ekologiczny działań edukacyjnych czy kontrolnych.</p> <p>Elementy PDK znajdują się w spisie treści, więc uwag tego dotycząca jest niezrozumiała;</p> <p>9. Podane w punkcie 1.3.4 .1 metody pochodzą z Rocznej oceny jakości powietrza, co zostało napisane. Natomiast zastosowane przez autorów metody modelowania zostały opisane w załączniku (rozdział 4.1). Dodano stosowne wyjaśnienie w rozdziale 1.3.4.1.;</p> <p>10. Dokonano doprecyzowania wskazania źródeł informacji;</p> <p>11. Opisano modelowanie pól meteorologicznych modelem WRF. Niezrozumiała jest uwaga dotycząca podania wyników modelowania</p>
--	--	--	---	--	---

			<p>marca 2021 r. pierwszego sprawozdania okresowego z realizacji działań naprawczych wynikających z programu ochrony powietrza, o którym mowa w art. 91 cytowanej wyżej ustawy, obejmujące okres od dnia wejścia w życie uchwały do dnia 31 grudnia 2020 r.;</p> <p>5. Błędne przywołanie w podstawie prawnej, do podjęcia przez Sejmik Województwa Łódzkiego uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, art. 7 ustawy z dnia 13 czerwca . 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1211). Podstawę prawną w tym zakresie stanowi art. 91 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219);</p> <p>6. Konieczność weryfikacji zarówno samego projektu uchwały, jak również Załącznika do uchwały, w kontekście wskazanych w Dzienniku Urzędowym RP właściwych pozycji, w których opublikowane zostały poszczególne akty prawne oraz właściwe ich zmiany;</p> <p>7. Wśród aktów unijnych, z uwzględnieniem których został opracowany program ochrony powietrza, należałoby wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu, biorąc pod uwagę przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w strefie łódzkiej, - dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2015/2193 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze średnich obiektów energetycznego spalania, jak wskazują zapisy w dalszej części opracowania, dokonano analizy 		<p>parametrów meteorologicznych. Dane odnośnie warunków meteorologicznych przyjmowane do modelowania składają się w szeregu bardzo szczegółowych danych o rozkładzie poziomym i pionowym warunków dla każdej godziny roku. Niezrozumiałe jest w jakiej formie miałyby być zamieszczane w Programie takie wyniki;</p> <p>12. Dodano informację, że parametry meteorologiczne przedstawione w analizach w rozdziale 1.11.2. pochodzą z modelowania i są to średnie dobowe w receptorach w pobliżu punktów pomiarowych;</p> <p>13. Uwzględniono;</p> <p>14. Uwzględniono;</p> <p>15. Uwzględniono;</p> <p>16. Uwzględniono;</p> <p>17. Dokonano korekty;</p> <p>18. Dokonano korekty;</p> <p>19. Dokonano korekty;</p> <p>20. Uzupełniono o wskazanie źródła danych wraz z podaniem czasu dostępu;</p> <p>21. Dokonano korekty;</p> <p>22. Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych nie wskazuje konieczności przeprowadzania takich analiz, co jest zrozumiałe w kontekście zapisów ustawy Prawo energetyczne. Nakłada ona na gminę obowiązek opracowywania projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (art. 19). Natomiast w przypadku, gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji założeń, gmina opracowuje projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (art. 20 ust. 1). I dopiero ten</p>
--	--	--	--	--	---

			<p>wpływu wymagań tej dyrektywy na redukcję emisji pyłów (str. 74),</p> <ul style="list-style-type: none"> - dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiany dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylenia dyrektywy 2001/81/WE; <p>8. Zawartość dokumentu zasadniczo pokrywa się z wyszczególnieniem zawartym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych, podział tekstu na rozdziały i użyte nazwy rozdziałów i podrozdziałów nie są z tym wyszczególnieniem w pełni zgodne, przez co nie wszystkie wymagane elementy można łatwo i szybko zidentyfikować. Dla przykładu, elementy wyszczególnione w § 3 pkt 2 rozporządzenia są rozproszone po różnych rozdziałach i nie występują w spisie treści. Proponuje się strukturę dokumentu przereklamować pod tym kątem, względnie opatrzyć go skorowidzem podającym lokalizację informacji wyszczególnionych w rozporządzeniu.</p> <p>Proponujemy, aby uznać, że informacje odpowiadające § 3. pkt 2 lit. a) „wielkości poziomów substancji w powietrzu w roku, od którego z uwagi na mierzone stężenia substancji w powietrzu jest wymagane opracowanie programu, oraz okresu pięciu lat poprzedzających ten rok, a w przypadku braku pomiarów z tego okresu wielkości dostępne z krótszych okresów – wraz z podaniem zakresu przekroczeń poziomów dopuszczalnych lub docelowych tych substancji” są zawarte w tab. 7-16, a informacje odpowiadające § 3 pkt 2 lit. c)</p>		<p>projekt powinien zawierać propozycje w zakresie rozwoju i modernizacji poszczególnych systemów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, wraz z uzasadnieniem ekonomicznym (art. 20 ust. 2 pkt 1). W POP założono zwiększenie wykorzystania ciepła sieciowego i gazu tam gdzie są dostępne. Nie zakładano rozbudowy sieci. Jest wiele miejsc, gdzie istnieje możliwość podłączenia do istniejącej sieci bez konieczności rozbudowy;</p> <p>23. Cały rozdział 1.9.2 jest opisem sposobu oszacowania tych kosztów;</p> <p>24. Dokonano wyjaśnienia w przypisach;</p> <p>25. Dokonano wyjaśnienia w przypisach;</p> <p>26. Koszty działań związanych z edukacją i kontrolami zostały wskazane szacunkowo. Nie są to koszty, które każda gmina musi ponieść. Faktycznie można prowadzić działania edukacyjne zdecydowanie taniej, drożej lub bezkosztowo. W przypadku działań kontrolnych koszty zostały oszacowane raczej nisko, ponieważ 30 tys. rocznie to koszty niepełnego etatu (ok. 60-70%) uwzględniając minimalną stawkę obecnie obowiązującą;</p> <p>27. Nie uwzględniono z następujących powodów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Przeprowadzone analizy wskazują, że wprowadzenie zakazu nie jest konieczne, bo już częściowa realizacja obowiązującej uchwały antysmogowej prowadzi do znaczącej poprawy stanu jakości powietrza. - Wprowadzenie zakazu stosowania paliw stałych wymaga długiego okresu przygotowawczego, dłuższego niż maksymalne 6 lat na realizację
--	--	--	---	--	---

			<p>„wykazu substancji w powietrzu, ze względu na które konieczne było opracowanie programu” - podano w tab. 3 – ale powinno to być jawnie wskazane. Nie sposób też we właściwym miejscu odnaleźć informacji określonych w § 3 pkt 2 lit. i), tj. „informacji o napływie substancji w powietrzu z innych obszarów spoza strefy w danym województwie, a w przypadku stref przygranicznych o napływie substancji z innych państw”, a określone w § 3 pkt 2 lit. j) „informacje dotyczące możliwych do podjęcia działań na obszarze przekroczeń substancji w powietrzu lub poza tym obszarem, które będą skutkować redukcją poziomów substancji w powietrzu, do poziomów nieprzekraczających poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji” znajdujemy w innym miejscu, w pkt. 1.8.1. § 3 pkt 5 lit. e) planowany do osiągnięcia efekt ekologiczny działań naprawczych (punkt 1.9.2) nie został wyrażony w wymaganych jednostkach (Mg/rok), a określono go tylko dla sektora bytowo-komunalnego. Informacje podane w ten sposób znajdujemy w tab. 65 w dziale 3, dotyczącym uzasadnienia. Elementy planu działań krótkoterminowych, wymienione w § 9 ww. rozporządzenia, znajdujące się w dokumencie proponujemy wprowadzić do spisu treści;</p> <p>9. Zgodnie z § 3 pkt 2 lit. b) ww. rozporządzenia, POP winien zawierać „informacje na temat przekroczeń poziomów dopuszczalnych lub docelowych oraz pułapu stężenia ekspozycji wraz z podaniem zakresu naruszeń, z wyszczególnieniem: b) metod stosowanych przy ocenie poziomów substancji w powietrzu”. Natomiast, podane w punkcie 1.3.4.1 informacje: „Obiektywnych szacowań dokonano wykorzystując m.in.:</p>		<p>Programu ochrony powietrza. Tym bardziej, że dostęp do sieci ciepłowniczej czy gazowej nie jest powszechny, nawet na terenach miast. Wiele gmin województwa łódzkiego nie ma dostępu do sieci gazowej. Natomiast ogrzewanie olejowe, elektryczne czy OZE są rozwiązaniami trudnymi do udźwignięcia finansowego dla wielu gospodarstw domowych. Pierwsze dwa z powodu wysokich kosztów eksploatacyjnych, a OZE ze względu na wysokie koszty inwestycyjne.</p>
--	--	--	---	--	---

			<ul style="list-style-type: none">- matematyczne metody obliczania stężeń na podstawie wartości uzyskiwanych z pomiarów w innych miejscach lub innym czasie, w oparciu o wiedzę na temat rozkładów stężeń i emisji na danym obszarze,- zastosowanie analogii do stężeń pomierzonych na innym obszarze,- zastosowanie analogii do stężeń pomierzonych na danym obszarze w innym okresie.”, <p>są zdawkowe i nie mogą być uznane za wystarczające do zidentyfikowania metody. Nie wiadomo, jakie konkretnie „matematyczne” metody wybrano, ani na czym polegało stosowanie analogii;</p> <p>10. Nie wszystkie źródła informacji zostały podane w sposób umożliwiający ich identyfikację – dla przykładu, przypisy nr 51-54, 118-120. Identyfikacja wykorzystywanych informacji źródłowych winna być precyzyjna, i odpowiadać wymogom obowiązujących norm PN-ISO 690 i PN-ISO 690-2. Nie jest to jedynie zarzut natury formalnej – brak konkretnej identyfikacji danych źródłowych zarówno utrudnia merytoryczną ocenę prawidłowości wykonania pracy i wiarygodności przedstawianych wyników, jak i wszelkie dalsze prace związane z przyszłymi korektami planu lub jego rozwojem;</p> <p>11. W materiale opisującym modelowanie jakości powietrza przedstawiono konfigurację modeli CAMx (użytego do sformułowania warunków brzegowych dla symulacji wysokorozdzielczych) i CALPUFF (użytego do modelowania jakości powietrza w skali województwa). Nie opisano natomiast konfiguracji modelu WRF, nie podano także informacji o danych meteorologicznych wykorzystanych przy użyciu tego modelu, ani wyników modelowania;</p>		
--	--	--	--	--	--

		<p>12. Nie podano w dokumencie na podstawie jakich danych i w jaki sposób została wyznaczona wysokość warstwy mieszania (plan działań krótkoterminowych - rozdział 1.11.2, rys. 31). Wykres wskazuje, że przedstawione dane dotyczą jakiejś wartości dobowej (średniej?). Proponujemy dodanie wyjaśnienia, ponieważ:</p> <ul style="list-style-type: none">- brak identyfikacji informacji źródłowej uniemożliwia określenie, na ile może być ona reprezentatywna dla przewidywanego okresu funkcjonowania programu ochrony powietrza,- w konkretnym przypadku, wysokość warstwy mieszania nie jest bezpośrednio określana na podstawie pomiarów, ale szacowana przy użyciu niezidentyfikowanej metody. Należy wskazać, że w praktyce spotyka się uproszczone metody takiego szacowania, mogące w krytycznych warunkach dawać wyniki wielokrotnie różniące się od rzeczywistości,- nałożenie cyklu dobowego warunków meteorologicznych w warstwie granicznej i cyklu emisji wymaga odpowiedniego potraktowania przy obliczaniu wartości dobowych; <p>13. „Wyniki pomiarów stężeń średniorocznych pyłu PM10 w strefie łódzkiej w latach 2013-2018”.</p> <p>W tekście i przypisach brak jest informacji np.: w 2014 r. wskazane w tabeli stanowiska manualnych pomiarów PM10 w Skierniewicach nie osiągnęły minimalnej wymaganej kompletności serii, podobnie w 2015 r. podane w tabeli stanowiska automatycznych pomiarów stężenia PM10 w Radomsku nie osiągnęły minimalnej wymaganej kompletności serii. W obu przypadkach były to stacje, z których wyników</p>		
--	--	--	--	--

			<p>pomiarów nie użyto w rocznej ocenie jakości powietrza, gdyż były one przenoszone z jednej lokalizacji do drugiej lokalizacji w połowie roku).</p> <p>W tabeli sugerujemy cytować wyłącznie dane dla stanowisk pomiarowych, z których serie roczne wyników pomiarów użyte zostały w rocznych ocenach jakości powietrza w latach 2013-2018;</p> <p>14. Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla pyłu PM10 w strefie łódzkiej w latach 2013-2018.</p> <p>W tabeli sugerujemy cytować wyłącznie dane dla stanowisk pomiarowych, z których serie roczne wyników pomiarów użyte zostały w rocznych ocenach jakości powietrza w latach 2013-2018;</p> <p>15. Liczba dni z przekroczeniem poziomu dopuszczalnego 24-godzinnego pyłu PM10 w latach 2013-2018 w punktach pomiarowych w strefie łódzkiej.</p> <p>16. Konieczność skorygowania wyliczeń zawartych w tabeli 21. Wielkości emisji analizowanych zanieczyszczeń z obszaru strefy łódzkiej w roku bazowym 2018 w podziale na grupy źródeł i kategorie SNAP – emisja dla poszczególnych SNAP zawarta w programie ochrony powietrza dla strefy jest zbieżna z emisją przekazaną przez KOBiZE. Błąd w podsumowaniu wartości – suma emisji z poszczególnych SNAP nie odpowiada wartości w wierszu „Suma”;</p> <p>17. Konieczność skorygowania wyliczeń zawartych w tabeli 23. Wielkość emisji analizowanych zanieczyszczeń oraz prekursorów pyłu i ozonu z obszaru województwa łódzkiego w roku bazowym 2018 w podziale na grupy źródeł i kategorie SNAP – emisja dla poszczególnych SNAP zawarta w programie ochrony powietrza dla strefy jest zbieżna z emisją przekazaną przez</p>		
--	--	--	--	--	--

			<p>KOBiZE. Błąd w podsumowaniu wartości – suma emisji poszczególnych SNAP nie odpowiada wartości w wierszu „Suma”;</p> <p>18. Szacunkowa wielkość emisji zanieczyszczeń objętych Programem w 2018 roku z pasa 30 km wokół granic strefy łódzkiej – emisja dla poszczególnych województw zbieżna jest z emisją przekazaną przez KOBiZE za wyjątkiem wiersza „strefa aglomeracja łódzka” – powielony błąd z tabeli 13 Programu dla strefy aglomeracji łódzkiej (błędne zsumowanie emisji z poszczególnych SNAP). Konieczność skorygowania wyliczeń;</p> <p>19. Strona 74, akapit zaczynający się od słów: „Według rejestru zamieszczonego na stronach Krajowego Ośrodka Bilansowania Emisji KOBiZE na terenie strefy łódzkiej zlokalizowanych jest 160 średnich obiektów energetycznego spalania (MCP)...” Konieczne jest wyjaśnienie, że tzw., „rejestr MCP” prowadzony przez KOBiZE w tej chwili nie obejmuje jeszcze wszystkich średnich źródeł spalania paliw. Dane do rejestru przekazywane są przez organy ochrony środowiska. Co do zasady KOBiZE zamieszcza informacje w rejestrze w terminie 30 dni od dnia ich otrzymania od organów ochrony środowiska (art. 236e ust. 3 ustawy – Prawo ochrony środowiska). Natomiast z przepisu art. 5 ustawy z dnia 15 września 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 1999) wynika, że do dnia 27 listopada 2020 r. KOBiZE zamieszcza w rejestrze informacje dotyczące źródeł spalania paliw, dla których przed dniem 27 listopada 2017 r. zostało wydane pozwolenie albo przyjęte zgłoszenie i które miały zostać przekazane do KOBiZE do dnia 27 listopada 2019 r. Obecnie lepszym (pełniejszym) źródłem informacji na temat, funkcjonujących na</p>		
--	--	--	---	--	--

			<p>obszarze strefy łódzkiej, średnich źródeł spalania paliw jest Krajowa baza o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancji, także prowadzona przez KOBiZE. Dane zgromadzone w tej bazie są udostępniane na wniosek zainteresowanych podmiotów;</p> <p>20. Strona 74, błędne przywołanie nazwy KOBiZE;</p> <p>21. Emisja z sektora komunalno-bytowego: zdanie: „Założono również, że zwiększone zostanie wykorzystanie sieci ciepłowniczych w miastach, gdzie ona już występuje, jak również wzrośnie wykorzystanie gazu ziemnego w gminach, gdzie jest on dostępny”. W dokumencie brakuje analizy możliwości rozbudowy sieci ciepłowniczej i gazowej, gdy tymczasem są to działania, których realizacja może znacząco przyczynić się do osiągnięcia celów programu ochrony powietrza (w opracowaniu kilkakrotnie podkreślano, że największy efekt redukcji emisji zanieczyszczeń objętych programem osiągnąć jest poprzez podłączenie budynków, mieszkań do sieci ciepłej, czy wymianę ogrzewania węglowego na gazowe). Wskazanie barier i możliwości rozbudowy tych sieci (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których ta rozbudowa byłaby najbardziej wskazana), oszacowanie kosztów oraz wskazanie źródeł ich finansowania powinno znaleźć się w programie ochrony powietrza ze względu na bezpośredni wpływ na redukcję emisji zanieczyszczeń z sektora bytowo-komunalnego;</p> <p>22. Nie podano założeń służących do oszacowania kosztów realizacji najistotniejszego działania określonego w programie ochrony powietrza tj. „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych”. Jedynie w tabeli 53. (str. 121) zawarto</p>		
--	--	--	--	--	--

			<p>„Zestawienie szacunkowych, średnich kosztów redukcji emisji pyłu i benzo(a)pirenu, odniesione do powierzchni ogrzewalnej”;</p> <p>23. Nie podano założeń służących do oszacowania kosztów realizacji najistotniejszego działania określonego w programie ochrony powietrza tj. „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych”. Jedynie w tabeli 53. (str. 121) zawarto „Zestawienie szacunkowych, średnich kosztów redukcji emisji pyłu i benzo(a)pirenu, odniesione do powierzchni ogrzewalnej”;</p> <p>24. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie łódzkiej (zadanie PL1002_ZSO) Pod tabelą brakuje wyraźnego przypisu określającego, że koszty realizacji zadań oraz efekty ekologiczne opisane w tabeli obejmują wyłącznie działania wykraczające poza działania opisane w innych aktach prawnych;</p> <p>25. Wymagany efekt rzeczowy dla realizacji działania naprawczego PL1002_ZSO dla poszczególnych gmin strefy łódzkiej, w poszczególnych latach realizacji Programu. Pod tabelą brakuje wyraźnego przypisu określającego, że efekty rzeczowe w tabeli, obejmują wyłącznie działania wykraczające poza działania opisane w innych aktach prawnych;</p> <p>26. Zestawienie szacunkowych kosztów realizacji działań naprawczych wskazanych w harmonogramie w poszczególnych gminach strefy łódzkiej w latach 2021-2026. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż koszty zadań z zakresu edukacji ekologicznej dla ludności oraz kontroli palenisk domowych dla poszczególnych gmin w strefie podano identyczne, bez uwzględnienia różnic w liczbie mieszkańców i liczbie gospodarstw domowych (liczbie palenisk do potencjalnej kontroli). Koszty ww. zadań podano</p>		
--	--	--	---	--	--

			<p>identyczne dla małej gminy wiejskiej jak i miasta o liczbie ludności powyżej 25 tys. mieszkańców. W przypadku małej gminy wiejskiej kwota 300 tys. zł na edukację ekologiczną oraz 180 tys. zł na działania kontrolne, to kwoty znacząco zawyżone względem potrzeb i jednocześnie nieosiągalne dla budżetu małej gminy. Proponujemy proporcjonalne szacowanie kosztów ww. zadań z uwzględnieniem liczby ludności i liczby gospodarstw domowych. Konieczność uzupełnienia Zestawienia o wskazane braki. Pozostawienie zestawienia w takiej formie może sugerować pominięcie części obszarów w działaniach naprawczych;</p> <p>27. Działanie „Całkowity zakaz stosowania paliw stałych” zostało wymienione wśród działań, które nie zostały wytypowane do wdrożenia. Można odnieść wrażenie, że nie została przeprowadzona analiza możliwości wdrożenia tego rozwiązania przynajmniej na obszarach, na których występują najwyższe poziomy stężenia. Rezygnacja z tego działania została uzasadniona bardzo ogólnymi argumentami. Dogłębna analiza możliwości wprowadzenia zakazu stosowania paliw stałych na wybranym obszarze, wymagałaby określenia możliwości zastosowania w zamian takich rozwiązań jak podłączenie do sieci ciepłowniczej, czy stosowanie gazu na cele grzewcze.</p>		
26	Łódź bez Smogu	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej	<p>1. Spalanie drewna w kominkach, często niebędących głównym źródłem ogrzewania lokalu/budynku, pełni głównie rolę rekreacyjną. W naszej opinii wartością najwyższego rzędu jest zdrowie i życie ludzkie, dlatego apelujemy o zmianę zapisów planu działań krótkoterminowych, który przewiduje wprowadzenie zakazu palenia w</p>	<p>1. NIE 2. CZĘŚCIOWO 3. NIE</p>	<p>1. Pierwszy poziom PDK wprowadzany jest, gdy przekroczone są poziomy dopuszczalne lub docelowe lub gdy istnieje ryzyko ich przekroczenia. Sposób wyznaczania ryzyka (wskazany w POP, Tabela 45) powoduje, że w przypadku wprowadzenia takiego zakazu, przez większą część roku nie można byłoby</p>

			<p>kominkach dopiero po ogłoszeniu 3 stopnia zagrożenia, podczas gdy wskazane jest wprowadzenie go już po ogłoszeniu 1 stopnia zagrożenia;</p> <ol style="list-style-type: none">2. Powołanie ekodoradców należy uczynić obowiązkowym działaniem naprawczym dla gmin, w których występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych oraz w których konieczne jest podjęcie intensywnych działań na rzecz szybkiej wymiany starych, nieefektywnych instalacji na paliwa stałe;3. Należy rozważyć wprowadzenie całkowitego zakazu montażu instalacji grzewczych na paliwa stałe (z ewentualnym pozostawieniem możliwości rekreacyjnego spalania biomasy w kominkach) w nowym budownictwie. Obecny rozwój techniki pozwala na budowę obiektów bardzo efektywnych energetycznie, które mogą być z powodzeniem ogrzewane za pomocą energii elektrycznej pochodzącej z OZE.		<p>używać kominków. Działanie takie uznano za zbyt restrykcyjne, nieadekwatne i trudne do wyegzekwowania;</p> <ol style="list-style-type: none">2. Powołanie ekodoradców wpisano w katalogu dobrych praktyk. Z uwagi na fakt, że samo powołanie ekodoradców nie przyniesie efekty w postaci poprawy jakości powietrza, ponieważ ma jedynie wpływ pośredni, proponujemy dodać takie zalecenie dla gmin zlokalizowanych w obszarach przekroczeń;3. W wielu gminach województwa łódzkiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne. Ewentualne podjęcie tak radykalnych środków powinno zostać poprzedzone szerokimi konsultacjami społecznymi. Nie wiadomo również jak miałyby być definiowane „rekreacyjne spalanie biomasy”. Tego rodzaju zapisy rodzą szerokie pole do obchodzenia prawa, przez co są nieskuteczne i należy ich unikać.
--	--	--	---	--	---